

*До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 2023-18
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77*

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Мирошнікової Анастасії Євгеніївни
«Адміністративно-правове забезпечення запобігання та врегулювання
конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я» на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертації. В умовах триваючої антикорупційної реформи в Україні важливого значення набуває вироблення, нормативно-правове врегулювання та практичне застосування заходів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у публічному управлінні. Безпосередньо це стосується й охорони здоров'я як сфери управлінської діяльності, що є особливо вразливою для корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень. Відповідно до Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки охорона здоров'я визнається однією із пріоритетних сфер запобігання та протидії корупції. Слідом, за сучасних умов актуального значення набуває забезпечення пріоритету публічних інтересів у діяльності посадових та службових осіб, які займають посади в державних органах, установах та організаціях сфери охорони здоров'я, перед їх приватними інтересами при здійсненні наданих повноважень. У свою чергу, доводиться констатувати, що у вітчизняній науці адміністративного права комплексних спеціальних досліджень адміністративно-правового забезпечення запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, перспектив та шляхів його вдосконалення із урахуванням зарубіжного досвіду не проводилося. Низка теоретичних та організаційно-правових проблем у цій сфері залишаються недостатньо осмисленими

та потребують поглибленого та комплексного наукового аналізу. Наведені положення свідчать про актуальність дисертаційної роботи А.Є. Мирошнікової.

Актуальність дисертації А.Є. Мирошнікової підтверджується й тим, що унормування та ефективно застосування заходів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я безпосередньо пов'язано із виконанням вимог Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Конвенції ООН проти корупції, положень Антикорупційної стратегії України на 2021-2025 рр., Державної антикорупційної програми на 2023-2025 рр., Антикорупційної програми Міністерства охорони здоров'я України на 2023-2024 рр. тощо.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій. Під час рецензування дисертації А.Є. Мирошнікової та вивчення наукових публікацій авторки встановлено високий науковий рівень їх виконання. Належна обґрунтованість наукових висновків, теоретичних положень, рекомендацій та пропозицій забезпечується: по-перше, вдалим обранням і використанням у сукупності способів та прийомів науково-дослідної діяльності, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання; по-друге, опрацюванням значної кількості вітчизняних та зарубіжних наукових праць з теорії держави і права, публічного управління та адміністрування, філософії права, конституційного, адміністративного, міжнародного та інших галузей права, що присвячені проблематиці роботи. Список використаних джерел нараховує більше 250 найменувань; по-третє, вивченням та аналізом значної кількості нормативно-правових актів України та законодавства іноземних держав у відповідній сфері; по-четверте, вивченням та аналізом матеріалів практичної діяльності суб'єктів публічного адміністрування та судової практики, яка стосується запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я. Здобувачка володіє високим рівнем методології наукової

діяльності, а результати дослідження є доказом того, що вона здатна застосовувати широкий методологічний інструментарій при вирішенні складних наукових проблем.

Здобувачкою розроблено структуру дисертаційного дослідження, котра охоплює вступ, три розділи, що містять дев'ять підрозділів, а також висновки та список використаних джерел. Структура дисертаційної роботи зумовлюється предметом, метою і завданнями дослідження, дозволяє послідовно проаналізувати відповідні проблеми та запропонувати науково обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Основні положення й результати дисертації знайшли своє відображення у дев'яти наукових працях здобувачки, з яких: п'ять наукових статей, у тому числі три наукові статті опубліковані у вітчизняних фахових виданнях з юридичних наук та дві наукові статті – у зарубіжних наукових виданнях, у тому числі одна наукова стаття (у співавторстві) у науковому виданні, яке індексується в наукометричних базах Scopus та Web of Science; четверо тез доповідей на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях. Наведене свідчить про те, що результати дисертаційного дослідження належним чином апробовані на наукових заходах.

Наукова новизна представлених теоретичних результатів проведених досліджень. Дисертаційна робота А.Є. Мирошнікової є одним із перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних досліджень, присвячених аналізу адміністративно-правового забезпечення запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, визначенню напрямів його удосконалення із врахуванням зарубіжного досвіду, у тому числі держав-членів ЄС.

За результатами дослідження сформульовано низку нових наукових положень, висновків, рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення законодавства в окресленій сфері. До числа найвагоміших результатів роботи можна віднести такі:

- 1) здобувачкою з'ясовано сутність адміністративно-правового забезпечення запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, надано його дефініцію та охарактеризовано елементи його механізму;

2) здійснено періодизацію становлення та розвитку нормативно-правових актів з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, у зв'язку з чим виокремлено п'ять відповідних історичних етапів;

3) запропоновано авторське бачення правової конструкції «конфлікт інтересів у сфері охорони здоров'я», внесено пропозиції щодо виокремлення категорії «уявний конфлікт інтересів у сфері охорони здоров'я»; встановлено ознаки, принципи та види запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, виокремлено підстави виникнення реального конфлікту інтересів у вказаній сфері;

4) проаналізовано адміністративно-правовий статус суб'єктів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, з'ясовано їх місце та роль у системі публічного адміністрування, розмежовано повноваження таких суб'єктів та запропоновано організаційно-правові форми їх діяльності;

5) сформульовано пропозиції щодо внесення змін до законодавства України з метою вирішення проблем стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я. Зокрема, розроблено проєкт постанови Кабінету Міністрів України стосовно затвердження Порядку організації заходів із запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в органах Міністерства охорони здоров'я України;

6) проведено аналіз проблемних аспектів адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства України щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я;

7) проаналізовано зарубіжний досвід стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я (зокрема, Великої Британії, Канади, США, Угорщини, Фінляндії, Франції, ФРН, Швеції, Чехії та ін.) та внесено пропозиції щодо його використання при вдосконаленні законодавства України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені у дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у: а) науково-дослідницькій діяльності – для подальшої наукової

розробки проблем адміністративно-правового забезпечення запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я; б) у правотворчості – при вдосконаленні законодавства України в частині регулювання запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я; в) у правозастосуванні – у практичній діяльності суб'єктів, які реалізують завдання й функції щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я; г) у навчальному процесі – при підготовці підручників та навчальних посібників, навчально-методичних матеріалів з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Медичне право», «Запобігання корупції в публічній сфері», а також у процесі їх викладання.

Наукові результати дисертаційної роботи А.Є. Мирошнікової впровадженні у практичну діяльність Комунального некомерційного підприємства «Міська клінічна лікарня № 4» Дніпровської міської ради (акт впровадження від 05.09.2023 р.), а також у навчальний процес Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (акт впровадження від 04.09.2023 р.).

Дотримання академічної доброчесності. Вивчення представлених рукопису та анотації дисертації А.Є. Мирошнікової дозволяє зробити висновок щодо ідентичності анотації і основних положень дисертації та не дає підстав констатувати допущення здобувачкою порушень академічної доброчесності. Наведене дозволяє позитивно оцінити рецензовану роботу, відповідний її теоретико-методологічний рівень, самостійність написання та наявність певних елементів наукової новизни.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційну роботу виконано українською мовою, стиль викладення матеріалу – науковий.

Дискусійні положення та зауваження по дисертації. Визнаючи загалом високий теоретичний рівень роботи, її важливе практичне значення, варто звернути увагу на деякі питання, які могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень чи певної дискусії під час публічного захисту.

1. На сторінках 151, 152 роботи здобувачкою зазначається, що однією із проблем правового забезпечення запобігання конфлікту інтересів у сфері охорони

здоров'я є вимоги до подання декларацій про майновий стан і доходи та інших заходів фінансового контролю у діяльності посадових і службових осіб охорони здоров'я відповідно до антикорупційного законодавства. Здобувачка пропонує поширити дію Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII в частині обов'язку декларування та інших заходів фінансового контролю на посадових осіб комунальних некомерційних підприємств, які утворені внаслідок реформування закладів охорони здоров'я. Загалом така позиція не викликає сумнівів, але вона потребує більш детальної аргументації під час захисту щодо того, який саме механізм та порядок подання декларації доцільно передбачити на законодавчому рівні.

2. У дисертації на сторінках 155, 156 здобувачкою зауважується, що у більшості закладів охорони здоров'я організація запобігання конфлікту інтересів здійснюється шляхом визначення саме уповноваженої особи, а не створення уповноваженого підрозділу. Здобувачка вказує, що за таких умов функції уповноваженої особи у більшості випадків покладаються на юрисконсультів, економістів чи заступників керівників закладів охорони здоров'я, що фактично суперечить нормам законодавства у сфері запобігання корупції. Для усунення цього недоліку дисертантка пропонує передбачити обов'язкове створення окремих підрозділів з питань запобігання і виявлення корупції із залученням до участі в них представників громадськості, громадських організацій, як вітчизняних, так і міжнародних. Наведений підхід здобувачки загалом доцільно підтримати, однак варто було б конкретизувати, які саме зміни необхідно внести до законодавства в цій частині.

3. На сторінці 133 міститься твердження про те, що у сфері охорони здоров'я до посадових осіб юридичних осіб публічного права за неповідомлення про конфлікт інтересів також застосовується дисциплінарна відповідальність. При цьому, дисертанткою не конкретизовано положення щодо підстав дисциплінарної відповідальності стосовно порушення вимог законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я. У зв'язку із цим постає необхідність у додаткових поясненнях здобувачки стосовно бачення цього питання.

Загальний висновок. Необхідно зазначити, що висловлені рекомендації та зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи А.Є. Мирошнікової, яка є самостійною кваліфікаційною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані результати, з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду. Усе викладене дозволяє зробити загальний висновок про те, що дисертація «Адміністративно-правове забезпечення запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я» є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана особисто здобувачем, розв'язує конкретне наукове завдання, є актуальним, завершеним і таким, що має теоретичну і практичну значущість дослідженням. Дисертація відповідає спеціальності та вимогам до її оформлення, які висуваються у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Мирошнікова Анастасія Євгенівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

С.А. Федчишин

